

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1571

Vragen van de leden **Van der Lee** en **Stultiens** (beiden GroenLinks-PvdA) aan de Minister van Financiën over *gebrekking inzicht in juridische duurzaamheidsrisico's* (ingezonden 18 januari 2024).

Antwoord van Minister **Van Weyenberg** (Financiën), mede namens de Ministers voor Klimaat en Energie en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (ontvangen 23 april 2024). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 963.

Vraag 1

Bent u bekend met het onderzoek «Climate risk assessments must engage with the law»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Bent u het eens met het onderzoek dat duurzaamheidsrisico's in belangrijke mate beïnvloed worden door juridische omstandigheden (rechtszaken, regulatoire veranderingen, etc.)?

Antwoord 2

Juridische omstandigheden kunnen inderdaad een bron zijn van duurzaamheidsrisico's. Enerzijds kunnen door veranderingen in regelgeving transitierisico's ontstaan, bijvoorbeeld wanneer nieuwe wet- en regelgeving tot een abrupte transitie zou leiden. Anderzijds kunnen ook rechtszaken tegen bedrijven ertoe leiden dat zij bijvoorbeeld milieuschade moeten vergoeden of door een rechter worden gedwongen om hun klimaatbeleid aan te scherpen, met mogelijke afwaarderingen tot gevolg. Voor de beantwoording van de volgende vragen beschouw ik juridische duurzaamheidsrisico's als financiële risico's die ontstaan wanneer een onderneming gehouden wordt te voldoen aan een verplichting in relatie tot duurzaamheid, als gevolg van rechtszaken, aansprakelijkstellingen of vormen van handhaving.

¹ Science, 11 januari 2024 (<https://www.science.org/doi/10.1126/science.adj0598>)

Vraag 3

Bent u het met het onderzoek eens dat juridische duurzaamheidsrisico's op dit moment onvoldoende in kaart gebracht en gemitigeerd worden? Wat is uw reactie op het feit dat uit recent onderzoek van het Network for Greening the Financial System² blijkt dat 93 procent van de ondervraagde prudentiële toezichthouders aangeeft de impact van juridische duurzaamheidsrisico's nog niet te kwantificeren?

Antwoord 3

Ik onderschrijf de notie in het artikel dat geen enkele methode juridische duurzaamheidsrisico's volledig kan beoordelen. Financiële instellingen staan op uiteenlopende wijze bloot aan juridische duurzaamheidsrisico's. Zo kunnen zij zelf aansprakelijk worden gesteld voor nalatig handelen, maar kan dat ook gebeuren bij een bedrijf waar de financiële instellingen aandelen in hebben, waardoor de wijze waarop en de mate waarin financiële instellingen te maken krijgen met juridische risico's verschilt en onzeker is. Het is belangrijk dat ondernemingen en financiële instellingen zich blijven ontwikkelen op dit terrein en ik ben het eens met het artikel dat meer interdisciplinair onderzoek daarbij gewenst is.

De afgelopen jaren is een toename te zien van het aantal rechtszaken tegen overheden, bedrijven en financiële instellingen in relatie tot duurzaamheid, zoals blijkt uit het onderzoek van het Network for Greening the Financial System (NGFS). Tegelijkertijd staat dit onderwerp ook steeds meer op de agenda bij bedrijven en financiële instellingen, zoals het artikel ook aangeeft. Of bedrijven en financiële instellingen daar voldoende rekening mee houden is ter beoordeling van de betrokken toezichthouders.

Het NGFS-onderzoek laat zien dat toezichthouders op financiële instellingen meer aandacht hebben voor juridische duurzaamheidsrisico's. Dat lijkt mij ook passend, gelet op de toename in het aantal rechtszaken. Gezien het diffuse karakter van juridische duurzaamheidsrisico's, is kwantificatie begrijpelijkerwijs moeilijk en mogelijk niet de enige juiste manier om deze risico's in kaart te brengen. Ik vind het belangrijk dat toezichthouders aandacht voor dit thema hebben, de ontwikkelingen nauwgezet volgen en zich in brede zin blijven ontwikkelen op dit terrein, bijvoorbeeld door te onderzoeken hoe deze risico's het beste gecategoriseerd en geadresseerd kunnen worden.

Vraag 4

Bent u het met het in vraag 1 genoemde onderzoek eens dat het onvoldoende is om enkel naar financiële blootstelling te kijken om adequaat toezicht te houden op juridische duurzaamheidsrisico's?

Antwoord 4

Het in vraag 1 genoemde artikel beschrijft verschillende manieren waarmee juridische acties financiële risico's kunnen creëren. Deze financiële risico's ontstaan wanneer een onderneming gehouden wordt op grond van een juridische verplichting kosten te maken, bijvoorbeeld schadevergoeding, maar dit kunnen ook andere kosten zijn. Dit kan ook voortvloeien uit rapportageverplichtingen of de verplichting om geen misleidende uitspraken te doen (*«greenwashing»*). Het financiële risico dat een instelling loopt staat dan los van de financiële blootstelling die een instelling heeft als gevolg van activiteiten of investeringen. In die zin ben ik het dan ook eens dat enkel naar financiële blootstellingen kijken onvoldoende is om adequaat toezicht te houden op juridische duurzaamheidsrisico's.

Vraag 5 en 6

Kwantificeert De Nederlandsche Bank (DNB), eventueel i.s.m. de Europese Centrale Bank (ECB), juridische duurzaamheidsrisico's?

Hoe omvangrijk is de blootstelling van Nederlandse financiële instellingen aan juridische duurzaamheidsrisico's? Bent u bereid DNB te vragen hier onderzoek naar te doen?

² Network for Greening the Financial System, Report on micro-prudential supervision of climate-related litigation risks, 9 januari 2023 (<https://www.ngfs.net/en/communique-de-presse/ngfs-publishes-two-complementary-reports-climate-related-litigation-risks>)

Antwoord 5 en 6

Zoals hierboven genoemd, staan financiële instellingen op uiteenlopende wijze bloot aan juridische duurzaamheidsrisico's. Gegeven het uiteenlopende karakter van juridische duurzaamheidsrisico's kwantificeert DNB deze niet separaat, maar betreft DNB juridische duurzaamheidsrisico's in haar toezicht op andere risico categorieën (zoals het marktrisico, liquiditeitsrisico en operationeel risico). DNB betreft juridische duurzaamheidsrisico's waar mogelijk dus al bij de uitoefening van haar toezicht. Ik moedig DNB aan om zich te blijven ontwikkelen op dit terrein, bijvoorbeeld door te onderzoeken hoe deze risico's het beste gecategoriseerd en geadresseerd kunnen worden.

Vraag 7

Hoe kan de toezichtspraktijk omgaan met het feit dat juridische duurzaamheidsrisico's zich op vele verschillende, onverwachte en non-lineaire manieren kunnen materialiseren? Welke stappen zet DNB daartoe nu al in de praktijk?

Antwoord 7

Het is inherent aan toezicht om ook rekening te houden met onverwachte, non-lineaire risico's. DNB houdt toezicht op onder andere operationele, markt-, bedrijfsmodel- en strategische risico's. Juridische risico's kunnen zich vertalen naar dergelijke risico's. Financiële instellingen moeten relevante risico's identificeren en beheersen. DNB vraagt onder meer in haar toezicht-gesprekken, uitvragen en *on-site* onderzoeken aandacht voor de beheersing van deze risico's. Als een instelling een materieel risico, waaronder juridische duurzaamheidsrisico's, onvoldoende beheerst kan DNB maatregelen treffen. Daarbij kan onder andere worden gedacht aan het geven van waarschuwingen, aanbevelingen en formele aanwijzingen en het opleggen van boetes en sancties.

Ook heeft DNB een «Gids voor de beheersing van klimaat- en milieurisico's» gepubliceerd met daarin zogenaamde *good practices* op het gebied van de beheersing van klimaat- en milieurisico's, waarin verwezen wordt naar aansprakelijkheids-, reputationele, en juridische duurzaamheidsrisico's.³ Het beheersen van juridische duurzaamheidsrisico's is dus onderdeel van het toezicht op financiële instellingen.

Vraag 8

Bent u bereid met de ondertekenaars van het klimaatakkoordcommitment en De Nederlandsche Bank in gesprek te gaan over de noodzaak juridische duurzaamheidsrisico's beter in kaart te brengen? Wilt u daarin de vijf door het onderzoek geschetste risico-identificatiemethoden meenemen?

Antwoord 8

Ja, ik vind het nuttig om juridische duurzaamheidsrisico's te bespreken met DNB, de Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment en individuele instellingen. Ik zal hierbij verwijzen naar de methoden zoals uiteengezet in het onderzoek «*Climate risk assessments must engage with the law*».

Vraag 9 en 10

Deelt u de mening dat het ongewenst is dat Europese wetgeving (Verordening en Richtlijn kapitaalvereisten – CRR/CRD, Solvabiliteitsrichtlijn, Richtlijn duurzaamheidsrapportage door bedrijven – CSRD) niet expliciet maakt hoe bedrijven en instellingen juridische duurzaamheidsrisico's inzichtelijk moeten maken?

Welke juridische ruimte is er, voor de Europese Commissie, dan wel voor uw ministerie of de toezichthouder, om via lagere wetgeving dan wel de uitleg van wetgeving te expliciteren hoe bedrijven juridische duurzaamheidsrisico's in kaart moeten brengen? Bent u bereid zich ervoor in te zetten (de toezichthouder) die ruimte te (laten) nemen?

³ Gids voor de beheersing van klimaat- en milieurisico's (dnb.nl)

Antwoord 9 en 10

Voor banken geldt op grond van de richtlijn kapitaalvereisten dat zij – kort samengevat – hun risico's, inclusief duurzaamheidsrisico's, op een robuuste en effectieve manier moeten beheersen.⁴ Ook moeten banken beleid hebben ten aanzien van hun juridische risico's.⁵ Deze eisen gelden in het kader van het risicomanagement van een bank. De ECB en DNB houden hier toezicht op. De ECB heeft in haar «Gids inzake klimaat- en milieurisico's»⁶ geëxpliciteerd hoe klimaat- en milieugerelateerde evenementen invloed kunnen hebben op de activiteiten van banken en hoe dit het aansprakelijkheidsrisico en reputatierisico verhoogt. Ook DNB heeft een «Gids voor de beheersing van klimaat- en milieurisico's» gepubliceerd met daarin zogenaamde *good practices* op het gebied van het beheer van klimaat- en milieurisico's, waarin ook verwezen wordt naar aansprakelijkheidsrisico's en juridische duurzaamheidsrisico's.

Voor verzekeraars geldt dat zij op grond van artikel 45 van de richtlijn Solvency II⁷ een eigen risico- en solvabiliteitsbeoordeling dienen te maken die toekomstgericht is. Daarbij dient ook rekening te worden gehouden met de impact van het financieel of economisch klimaat op het risicoprofiel van een verzekeraar. Van verzekeraars wordt verwacht dat zij hierbij ook duurzaamheidsrisico's meenemen, zoals ook geëxpliciteerd in de eerdergenoemde publicatie van DNB. Hieronder vallen ook juridische duurzaamheidsrisico's. Voor wat betreft de richtlijn duurzaamheidsrapportering (de CSRD)⁸ merk ik het volgende op. De richtlijn verplicht ondernemingen om over duurzaamheidsrisico's te rapporteren wanneer die risico's materieel zijn. De informatie die in de duurzaamheidsrapportage moet worden opgenomen, is gespecificeerd in standaarden (de European Sustainability Reporting Standards; de ESRS), opgesteld door de Europese Commissie middels een uitvoeringsverordening. In de ESRS is daarbij expliciet aangegeven dat blootstelling aan rechtszaken zo'n risico kan zijn.⁹

Het beheersen van juridische duurzaamheidsrisico's is dus al onderdeel van het toezicht op financiële instellingen. Het toezichtkader en het huidige juridische kader bieden voldoende ruimte voor toezichthouders om daar invulling aan te geven. Het is mijns inziens niet nodig om het beheersen van juridische duurzaamheidsrisico's nader te expliciteren in de verordeningen en richtlijnen omtrent kapitaalvereisten voor banken en verzekeraars. Zoals hierboven genoemd, vind ik het belangrijk dat toezichthouders zich blijven ontwikkelen op dit terrein en bijvoorbeeld onderzoeken of specifiekere toezichtverwachtingen nodig zijn.

Vraag 11

Klopt het dat de Richtlijn instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IORP-II) en de Pensioenwet geen specifieke bepalingen kennen voor het in kaart brengen van juridische klimaatrisico's? Klopt het daarom dat er van

⁴ Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende toegang tot het bedrijf van kredietinstellingen en het prudentieel toezicht op kredietinstellingen (PbEU 2013, L 338). In recent overeengekomen wijzigingen op Europees niveau worden de eisen t.a.v. de beheersing van duurzaamheidsrisico's nader gespecificeerd in een separaat Artikel 87a van de Richtlijn kapitaalvereisten.

⁵ In de verordening en richtlijn kapitaalvereisten worden juridische risico's als onderdeel van operationeel risico behandeld. Zie ook Art. 4(52) Verordening 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende prudentiële vereisten voor kredietinstellingen.

⁶ Europese Centrale Bank «Gids inzake klimaat- en milieurisico's – Toezichtsverwachtingen gerelateerd aan risico management en rapportage (november 2020).

⁷ Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (Solvabiliteit II) (PbEU 2009, L 138).

⁸ Richtlijn (EU) 2022/2464 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 537/2014, Richtlijn 2004/109/EG, Richtlijn 2006/43/EG en Richtlijn 2013/34/EU, met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen (PbEU 2022, L 322).

⁹ Gedelegeerde Verordening (EU) 2023/2772 van de Commissie van 31 juli 2023 tot aanvulling van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en van de Raad wat betreft standaarden voor duurzaamheidsrapportering, PbEU 2023, L 284, ESRS E1 Klimaatverandering, Rapportage-eis met betrekking tot ESRS 2 IRO-1 – Beschrijving van de processen om materiële klimaatimpacts, -risico's en -kansen in kaart te brengen en te analyseren, p. 76 en p. 89–90.

pensioenfondsen op dit vlak niks concreets verwacht wordt? Bent u het met ons eens dat dit onwenselijk is?

Antwoord 11

In algemene zin bepaalt artikel 25 van de richtlijn IORP-II¹⁰ dat een pensioenfonds over een doeltreffende risicobeheerfunctie moet beschikken die bevorderlijk is voor het risicobeheersysteem van het pensioenfonds. Hieronder vallen voor het pensioenfonds alle relevante risico's, dus ook relevante juridische risico's. Hoewel juridische klimatarisico's niet specifiek worden genoemd, vallen dergelijke risico's wel onder de genoemde verplichting. Van pensioenfondsen wordt daarom verwacht dat zij ook ten aanzien van juridische klimatarisico's een doeltreffend risicobeheerbeleid voeren. DNB houdt hier toezicht op.

Daarnaast moet een pensioenfonds in het kader van het risicobeheer ten minste driejaarlijks een «eigenrisicobeoordeling» (ERB) uitvoeren. Die ERB bevat onder meer een beoordeling van nieuwe of opkomende risico's, voor zover van toepassing, met inbegrip van risico's die met klimaatverandering, het gebruik van hulpbronnen en het milieu verband houden, sociale risico's en risico's in verband met de waardevermindering van activa als gevolg van veranderde regelgeving. Hieronder vallen ook juridische duurzaamheidsrisico's als die van toepassing zijn bij een fonds.

Tenslotte zijn pensioenfondsen met zetel in Nederland op grond van artikel 29 van de richtlijn IORP II, zoals geïmplementeerd in artikel 146 Pensioenwet, verplicht een jaarrekening en bestuursverslag op te stellen.¹¹ In deze rapportageverplichtingen dient een paragraaf te worden opgenomen over de voornaamste risico's en onzekerheden waarmee het pensioenfonds wordt geconfronteerd.¹² Hieronder worden ook juridische risico's verstaan, en dus ook juridische duurzaamheidsrisico's.

Tot slot, zoals hierboven genoemd, heeft DNB daarnaast ook een «Gids voor de beheersing van klimaat- en milieurisico's» gepubliceerd met daarin zogenaamde good practices op het gebied van het beheer van klimaat- en milieurisico's. Deze gids geeft pensioenfondsen handvatten voor het beheersen van deze risico's.

Vraag 12

Bent u van mening dat pensioenfondsen op dit moment voldoende rekening houden met juridische duurzaamheidsrisico's? Waarop baseert u dat?

Antwoord 12

In 2023 heeft DNB onderzoek gedaan naar de integratie van duurzaamheidsrisico's in de kernprocessen van pensioenfondsen.¹³ Het algemene beeld daaruit is dat duurzaamheidsrisico's hoog op de agenda staan van pensioenfondsbesturen en zij er serieus werk van maken om duurzaamheidsrisico's te integreren in hun strategie en *governance*, al is meer actie en integratie in het risicobeheer nodig. Een aantal pensioenfondsen ziet duurzaamheidsrisico's als een bron van juridische risico's. De mate waarin dit wordt meegenomen verschilt per fonds. Op basis van dit onderzoek zie ik dat pensioenfondsen goede stappen hebben gezet in de beheersing van duurzaamheidsrisico's, maar dat zij er nog niet zijn. Ik vind het belangrijk dat de fondsen, maar ook de toezichthouder, hier aandacht aan blijven besteden. Dit jaar zullen alle pensioenfondsen via een geautomatiseerde vragenlijst door de toezichthouder bevestigd worden over hun risicobeheer op dit onderwerp.¹⁴

Vraag 13

Wat zijn de consequenties voor pensioenfondsen die onvoldoende actie ondernemen om juridische duurzaamheidsrisico's te identificeren?

¹⁰ Richtlijn (EU) 2016/2341 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2016 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (BPV's) (PbEU 2016, L 354).

¹¹ Conform artikel 2:10 van het Burgerlijk Wetboek

¹² Zie artikel 2:391 lid 1 BW.

¹³ Sectorbeeld beheersing ESG-risico's (dnb.nl)

¹⁴ ESG-risico's hoog op de agenda van pensioenfondsbesturen, maar meer actie en integratie in het risicobeheer is nodig. (dnb.nl)

Antwoord 13

Pensioenfondsen moeten relevante risico's identificeren en beheersen. Als een pensioenfonds een materieel risico, waaronder klimaat- en milieurisico's, onvoldoende beheerst, kan DNB maatregelen treffen. Daarbij kan onder andere worden gedacht aan het geven van waarschuwingen, aanbevelingen en formele aanwijzingen en het opleggen van boetes en sancties.

Vraag 14

Kunt u een toelichting geven op de samenhang tussen de verplichtingen uit artikel 15 van de Richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid (CSDDD), zoals deze op hoofdlijnen in december jl. is overeengekomen, en mogelijke klimaatwetgeving voor de Nederlandse financiële sector? Klopt het dat artikel 15 in de huidige vorm financiële instellingen zal verplichten transitieplannen op te stellen (ook voor scope 3) en de toezichthouder een handvat geeft om te handhaven?

Antwoord 14

Zoals is aangekondigd in de Kamerbrief van 13 maart 2023¹⁵, is een van de denkrichtingen van de verkenning naar mogelijke klimaatmaatregelen voor de financiële sector een klimaatplanverplichting. In het kader van deze verkenning vond in de periode van 21 december 2023 tot en met 15 februari jl. een openbare consultatie plaats, waar ook deze denkrichting in terugkwam. Dit heeft een duidelijke link met de (concept)richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid (CSDDD)¹⁶. Op 14 december 2023 is er een voorlopig politiek akkoord bereikt over de CSDDD. Op 15 maart jl. heeft een aangepast akkoord voldoende steun gekregen van de lidstaten in het Comité van Permanente Vertegenwoordigers.¹⁷ Over dit compromis moet later dit voorjaar nog worden gestemd in het Europees Parlement en in de Raad. Op grond van het voorlopige akkoord zou een transitieplan verplicht worden gesteld, waarbij er ook een inspanningsverplichting is om ervoor te zorgen dat het bedrijfsmodel en de strategie van een bedrijf in lijn zijn met de doelstelling uit het Klimaatakkoord van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 °C en met de doelstellingen van de Europese Klimaatwet. Daarbij hoort ook de verplichting tot tussentijdse reductiedoelstellingen voor 2030 en in stappen van vijf jaar tot 2050. Het transitieplan dient, waar passend, concrete doelen te bevatten voor de reductie van de scope 1-, 2- en 3-emissies van het bedrijf.¹⁸ De transitieplanverplichting op grond van het voorlopige akkoord zou gaan gelden voor ondernemingen, inclusief ondernemingen uit de financiële sector, met meer dan 1.000 medewerkers en meer dan EUR 450 miljoen netto-jaaromzet. Op grond van artikel 18 van het voorlopige akkoord zou de aangewezen toezichthouder dienen toe te zien op het ontwerp en de vaststelling van het plan in lijn met de eerder beschreven voorwaarden. Een volledige appreciatie van het voorlopige akkoord op de CSDDD is op 12 april jl. gedeeld met uw Kamer.¹⁹

De transitieplanverplichting uit het voorlopige akkoord komt dus gedeeltelijk overeen met één van de denkrichtingen van de verkenning naar klimaatmaatregelen voor de financiële sector. Om die reden is, in het kader van de recent gehouden openbare consultatie, uitgevraagd of het wenselijk is als deze klimaatplanverplichting voor een groter deel van de Nederlandse financiële sector zou gelden dan waarin de reikwijdte van de CSDDD voorziet. Ook is gevraagd of eventuele maatregelen gevolgen hebben voor de financiering van het MKB en het vestigings- en ondernemingsklimaat. In vervolg op de reacties op de consultatie en stakeholdergesprekken zal worden gekeken of, en zo ja, welke, wettelijke of alternatieve maatregelen de bijdrage van

¹⁵ Kamerstukken II, 2022/2023, 32 013, nr. 281.

¹⁶ Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937.

¹⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6145-2024-INIT/en/pdf>

¹⁸ Scope 1 emissies omvatten directe emissies van bronnen die het bedrijf in eigendom of onder beheer heeft. Scope 2 emissies omvatten indirecte broeikasgasemissies van aangekochte energie. Scope 3 omvat alle indirecte emissies die plaatsvinden in de waardeketen van een onderneming.

¹⁹ Kamerstukken II, 2023/2024, 26 485, nr. 435.

financiële ondernemingen aan de klimaattransitie kunnen versterken. Ik ben voornemens om de Kamer rond de zomer te informeren over de uitkomsten van de verkenning. Besluitvorming over eventuele klimaatwetgeving voor de financiële sector is aan een volgend kabinet.

Vraag 15

Klopt het dat CSDDD-artikel 15 in de meest recente vorm financiële instellingen niet enkel zal verplichten «een bijdrage aan het Parijsakkoord» te leveren, zoals het klimaatakkoordcommitment voorschrijft, maar met 1.5 °C-scenario's te werken, en daarom in feite strenger is dan het klimaatakkoordcommitment?

Antwoord 15

Zoals ik in het antwoord op vraag 14 heb toegelicht, komt de klimaatplanverplichting uit de CSDDD neer op een inspanningsverplichting om ervoor te zorgen dat het bedrijfsmodel en de strategie van het bedrijf in lijn zijn met de doelstelling uit het Klimaatakkoord van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 °C.

Met het ondertekenen van het Klimaatcommitment hebben de ondertekenaars aangegeven dat zij een actieve bijdrage willen leveren aan de uitvoering van het Klimaatakkoord van Parijs. De ondertekenaars hebben onder andere de afspraak gemaakt om in 2022 actieplannen te publiceren. Deze actieplannen dienen reductiedoelstellingen te hebben voor al hun relevante financieringen en beleggingen voor het jaar 2030. In deze actieplannen dient toegelicht te worden welke acties de ondertekenaars nemen om bij te dragen aan het Klimaatakkoord van Parijs. In de leidraad ter ondersteuning van het Klimaatcommitment wordt deze afspraak verder uitgewerkt. Deze leidraad bevat onder andere het uitgangspunt dat actieplannen in lijn dienen te zijn met het Klimaatakkoord van Parijs, maximaal 1,5 graden opwarming en netto-nul uitstoot in 2050.²⁰

Zowel in het voorlopig politiek akkoord op de CSDDD als bij het Klimaatcommitment is dus sprake van een inspanningsverplichting om het 1,5 graden-scenario doel te behalen. Echter, het Klimaatcommitment is een vrijwillig commitment terwijl de CSDDD bindende Europese wetgeving is die omgezet dient te worden in nationale wetgeving.

Vraag 16

Welke ruimte laat de uitwerking van CSDDD-artikel 15 om te sturen op *relatieve* in plaats van *absolute* emissiereductie, omdat dat laatste van groot belang is terwijl instellingen i.h.k.v. het klimaatakkoordcommitment nog te vaak dat eerste doen?

Antwoord 16

De uitkomst van het voorlopig politiek akkoord op de CSDDD verplicht bedrijven, die onder de reikwijdte van artikel 15 vallen, om een transitieplan op te stellen om klimaatverandering te mitigeren. Wanneer een bedrijf scope 1-, 2- of 3-broeikasgassen uitstoot schrijft artikel 15, eerste lid, onderdeel a, van de conceptrichtlijn voor dat voor 2030, en in stappen van vijf jaar tot 2050, hieraan absolute emissiereductiedoelen gekoppeld moeten worden. Het kabinet ziet dan ook geen ruimte in de uitwerking om te sturen op relatieve emissiereductiedoelen.

Vraag 17 en 18

Op welke manier zal de uiteindelijke uitwerking van CSDDD-artikel 15 de voorkeur ten aanzien van klimaatwetgeving voor de financiële sector beïnvloeden, bijvoorbeeld omdat artikel 15 al om een inspanningsverplichting of klimaatplan vraagt?

Kunt u een tijdlijn schetsen van het proces consultatie, definitieve Europese besluitvorming rond gepaste zorgvuldigheid en verdere stappen rond het al dan niet ontwerpen van klimaatwetgeving voor de financiële sector?

²⁰ https://klimaatcommitment.nl/wp-content/uploads/2023/07/20-juli_Finale-versie_Leidraad-ondertekenaars-van-het-Klimaatcommitment_.pdf

Antwoord 17 en 18

Het streven van het Belgische voorzitterschap van de Raad van de EU, van de Europese Commissie en van het Europees Parlement is om de CSDDD af te ronden voor de verkiezingen van het Europees Parlement (EP) in juni. Over het voorlopige politieke akkoord dient, zoals hierboven vermeld, nog gestemd te worden in de Raad en in het EP. De laatste plenaire zittingen van het EP voor het verkiezingsreces vinden plaats in april.

Zoals hierboven genoemd heeft in het kader van de verkenning naar mogelijke klimaatmaatregelen voor de financiële sector een openbare consultatie plaatsgevonden in de periode van 21 december 2023 tot en met 15 februari 2024. Eén van de geconsulteerde denkrichtingen is een klimaatplanverplichting. Gelet op de klimaatplanverplichting, volgend uit artikel 15 van de CSDDD, werd er in de consultatie onder meer gevraagd of het wenselijk zou zijn om deze verplichting voor een groter deel van de Nederlandse financiële sector te laten gelden.

In vervolg op de reacties op de consultatie en stakeholdergesprekken zal worden gekeken of, en zo ja welke, wettelijke of alternatieve maatregelen de bijdrage van financiële ondernemingen aan de klimaattransitie kunnen versterken. Hierbij zal ook aandacht zijn voor het vestigingsklimaat, de verhouding tot wetgeving die in de Europese Unie in ontwikkeling is, zoals de CSDDD, en de toegang van het MKB tot financiering. Besluitvorming over eventuele klimaatwetgeving voor de financiële sector is aan een volgend kabinet. Ik ben voornemens om de Kamer rond de zomer te informeren over de uitkomsten van de verkenning.

Vraag 19

Bent u bereid de focus van uw beleidsagenda voor duurzame financiering te verbreden van de focus op klimaat en energie, naar alle door wetenschappers geïdentificeerde dimensies van duurzaamheid, zoals biodiversiteit, waterkwaliteit, stikstof, fosfor, etc.?²¹ Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe?

Antwoord 19

De Beleidsagenda duurzame financiering²² richt zich al op duurzaamheid in den brede. De beleidsagenda bevat niet alleen acties op het gebied van klimaat, maar bijvoorbeeld ook op het gebied van biodiversiteit en brede milieu-, maatschappij en governance-aspecten. Zo heeft Nederland zich ervoor ingezet dat de financiële sector werd opgenomen in het Global Biodiversity Framework. Ook heeft Nederland zich ervoor ingezet dat in de toezichtraamwerken voor banken en verzekeraars wordt verlangd dat zij hun ESG-risico's beheersen. Ook de diverse transparantievereisten op duurzaamheidsgebied, bijvoorbeeld de richtlijn duurzaamheidsrapportage (CSRD), zien op brede ESG-aspecten. Daarnaast heeft Nederland er bij de Europese Commissie voor gepleit dat er wetgeving komt voor aanbieders van ESG-beoordelingen. Inmiddels is er op 7 februari 2024 een voorlopig politiek akkoord bereikt door de Europese onderhandelaars over een verordening tot regulering van aanbieders van ESG-beoordelingen. Tot slot is Nederland ook een van de aanjagers geweest om de financiële sector op te nemen in de CSDDD. De uitkomst hiervan is dat financiële instellingen, die voldoen aan de drempels betreffende omzet en aantal werknemers, gepaste zorgvuldigheid moeten toepassen op hun upstream-relaties. De inclusie van klantrelaties is uitgesteld. Er is een evaluatieclausule opgenomen waarin staat dat de Commissie deze kwestie uiterlijk twee jaar na de inwerkingtreding opnieuw zal bezien. Kortom, de beleidsagenda richt zich op duurzaamheid in brede zin.

²¹ Zie bijv. Nature, 31 mei 2023 (<https://www.nature.com/articles/s41586-023-06083-8>)

²² Kamerstukken II 2021/2022, 33 043, nr. 108.